

ONCE UPON A TIME IN LONDON

2023
 Timișoara 2023
 Capitală Europeană a Culturii

Migrația est-europenilor spre țările Europei de Vest a început în anii '90. E vorba de migrația legală, nu de cea produsă în ciuda opoziției, adesea violente, a fostelor autorități comuniste. Dramaturgul lituanian Marius Ivaškevičius și-a făcut documentarea privind imigranții veniți din țara sa în Marea Britanie, în 2010. Un an mai târziu, celebrul regizor Oskaras Koršunovas monta *Expulsion*, textul rezultat din documentarea lui Ivaškevičius la Naționalul din Vilnius. Cu o durată de 5 ore și 30 de minute, *Expulsion* a avut un succes imens, atât în Lituania, cât și în străinătate, Koršunovas și Ivaškevičius realizând adaptări în Riga, Varșovia și, începând din iunie 2023, Timișoara.

În versiunea realizată la Naționalul de pe Bega, spectacolul durează 4 ore și 40 de minute (cu 2 pauze) și se numește *Exod* (traducerea: Raluca Rădulescu). Referințele la realități românești, inclusiv prin inserarea unor fragmente muzicale (folclorice, pop și rock) minoritice, indică faptul că Marius Ivaškevičius, prezent la premieră, a realizat o adaptare pliată pe specificul locului. Cei care pleacă spre Londra, cu autocarul, într-o primă, excelentă scenă de grup sunt moldoveni, munteni, bănățeni, olteni. Eroul principal, Ben, e bucureștean. Marea lui iubire, Aglaia / Gloria (studenta Cristina Rotaru Chiperi e una dintre revelațiile imensei distribuții), are o chirie în Floreasca.

Paradoxal, fix laudabilul demers de a spune povestea pe un limbaj cât mai familiar publicului e unul dintre elementele care trage în jos impresiunea producției a Naționalului timișorean. Românzirea textului și universului muzical e realizată

superficial și mai degrabă nepotrivit. Nu e nevoie de *Doamne, ocrotește-i pe români!* pentru a rezona cu drama imigranților pentru care plecarea pe direcția Est-Vest nu a adus bunăstarea și fericirea sperate.

Exod, cea mai importantă premieră teatrală a primei jumătăți de an din Timișoara 2023 – Capitala Europeană a Culturii 2023, e un spectacol masiv, complex, multi-stratificat, care mai are nevoie de câteva reprezentări pentru a se așeza pe deplin și pentru a funcționa cu toate motoarele turate. În rolul titular (Ben), Marin Lupanciu (26 de ani, născut în Republica Moldova, absolvent al Facultății de Muzică și Teatru a Universității de Vest din Timișoara) care pe umeri spectacolul, reușind o prestație cu totul remarcabilă. Alături de el, Ion Rizea (Ben la vârsta a treia), Cristina Rotaru Chiperi (Aglaia evocată mai sus), Oana Iovița (Olga punkista, prima aventură pe tărâm britanic), Flavia Giurgiu (Liz, partenera din Poliție și mama viitorului copil) și, mai ales, Ionuț Iova (marea revelație a montării timișorene face un Vandalul, prietenul de pe și de dincolo de timpuri, minunat) îi stau alături în diferite momente, însoțindu-i traseul și punctându-i etapele devenirii.

În momentele cele mai bune, textul lui Ivaškevičius se focalizează pe Ben și pe interacțiunile sale cu lumea cea nouă și mare din capitala Imperiului. În cele mai puțin reușite, pasaje de monolog interior verbalizate și dialoguri, cu precădere cele ce privesc relațiile erotice, încetinesc ritmul spectacolului, explicând prea mult, redundant, filozofând nerealist, introducând nenezesare nuanțe de dramă psihologică într-o poveste ce

pare a funcționa mult mai bine ca epopee cinematografică de tipul *Once Upon a Time* lui Sergio Leone. Abia în scenele de final și în rostirea Flaviei Giurgiu, tușele simbolice-metaforice își găsesc locul potrivit în derularea spectacolului.

Din nou paradoxal, *Exod* nu arată ca *remake-ul* unui spectacol de mare succes realizat de un faimos regizor, ci, mai degrabă, ca demersul ultra-ambitios al unui artist care vrea să încerce și să arate multe, foarte multe. Printre ideile cele mai reușite există, de pildă, cu precădere în actele 2 și 3, mai multe momente în care actorilor li se lasă loc de improvizație. În cea mai bună dintre aceste scene, Ben / Lupanciu și Vandalul Iova reușesc un dialog antologic în stilul marilor filme ale lui Martin Scorsese. Cei doi sunt strălucitori, sala îi urmărește cu pasiune, Ion Rizea (al cărui personaj e mereu pe scenă) se bucură de fiecare replică. Pe bază de umor, dinamism și curgere naturală a conversației, impro-ul Ben – Vandalul fixează și una dintre marile teme ale piesei: înfruntarea / adversitatea / demarcația Est – Vest / Gînghis-Han – Iisus / barbari – civilizație occidentală.

Prin intermediul idolului Freddie Mercury (cei cinci muzicanți-instrumentiști care realizează muzica live, grupați în trupa The Bandits, lângă care evoluează, vocal, Tania Ionescu, produc mai multe, parcă prea multe, momente Queen, dintre care interpretarea & adaptarea fragmentului de *Bohemian Rhapsody* e o mică bijuterie), Ben relaționează cu lumea cea mare și atât de străină din juru-i. Muzica și biografia muzicianului îi inspiră bornele propriei vieți, care devine goana după

Cristian Szekeres,
Cristina Rotaru Chiperi
și Ionuț Iova
foto Adrian Pîclișan

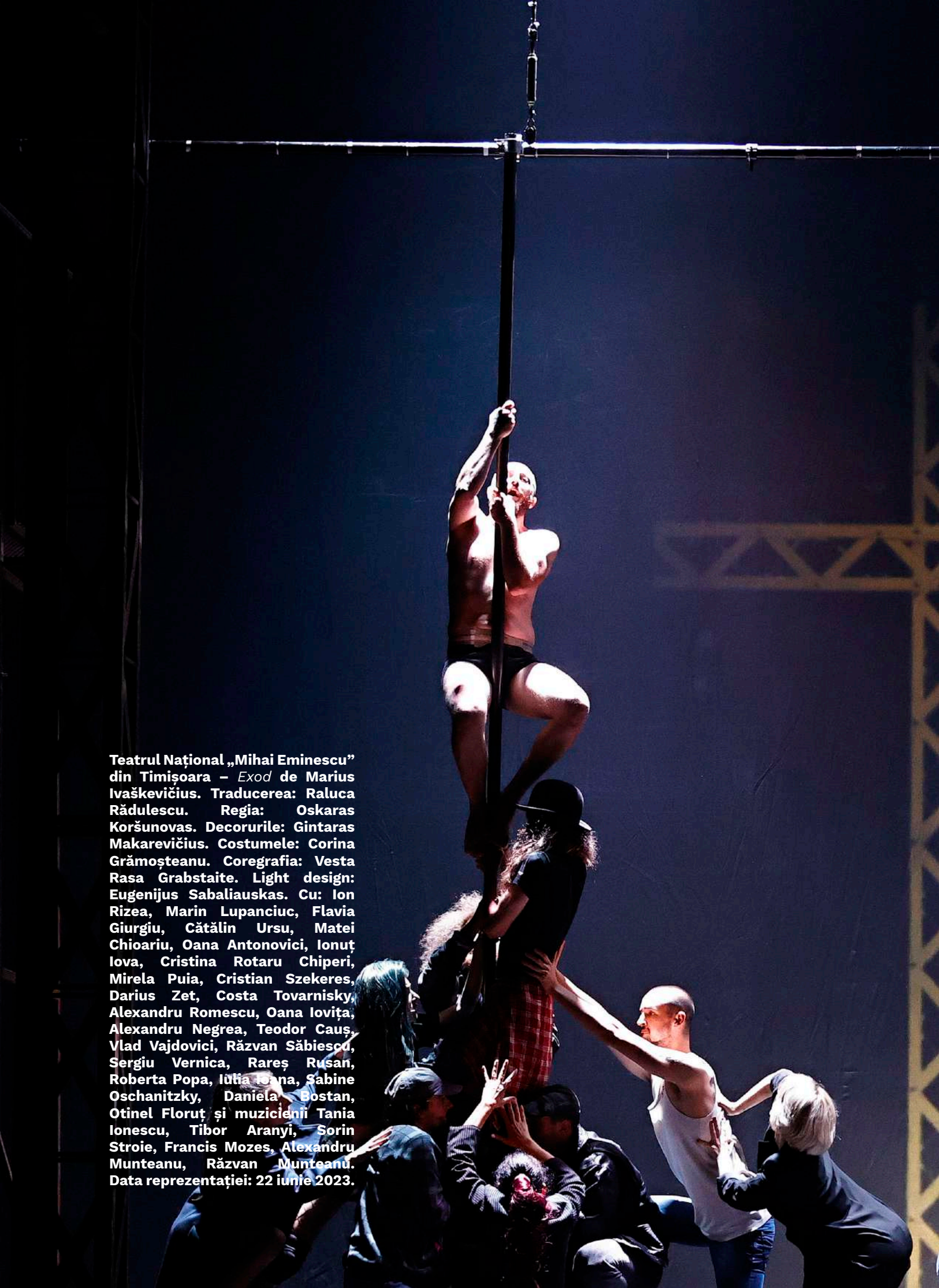

transformarea într-un alt om (om nou?), un londonez pur sânge, un reprezentant al Vestului din care au dispărut toate semnele Estului. Undeva în siaj, în bezna iraționalului, pândește vechiul Ben, cel tânjind după răzbunarea umilinței trăite în primele zile londoneze din cauza unui londonez pur sânge, Harry (un Matei Chioariu relaxant și atașant), în fruntea unei găști desprinse din *Portocala mecanică* a lui Kubrik (costumele: Corina Grămoșteanu).

Ce va alege eroul nostru? Munca (în club și, în ulterior, într-o secție de poliție) și viața potențial senină alături de Liz și de copilul ce va veni? Sau înfăptuirea vendetei la capătul unui drum presărat cu numeroase izbucniri necontrolate și nejustificate de violență? Dorința de a se desprinde de exemplele de adaptare eșuată oferite de Vandal și familia sa sau de Edi (Alexandru Romescu), fizicianul ajuns câine / recuperator de găște împușcate de familia regală? Sau pornirea / foamea aproape hamletiană de a pedepsi răul originar?

Koršunovas ridică cu migală eșafodajul acestei uriașe dileme personale spre care se îndreaptă, într-un final, toate firele narative. Scene de grup, scene în doi, scene solitare. Bucăți de musical, video-clipuri & momente onirice, cadre de comedie burlescă, scene romantice, episoade de comentariu social, fragmente de lupte de stradă. Muzică live, sunete suprapuse (tehnice vorbind, domeniul care are cea mai mare nevoie de optimizare, sunt scenele când vocile actorilor sunt surclasate de volumul instrumentelor, la valierile creează repetate probleme protagoniștilor), proiecții video pe fundal (animație, meciuri de fotbal, fotografii). Bogăția de mijloace nu slujește întotdeauna întregului. După cum decorurile (Gintaras Makarevičius) nu creează chiar cel mai fluent spațiu de joc, schelele din prim-plan neavând un rol spectacular care să se lase lesne descifrat. Unele scene funcționează excelent, altele mai au nevoie de rodaj, altele e greu de crezut că pot produce mai mult decât au reușit la premieră.

Drama & drumul lui Ben au valoare universală. Interpretarea lui Marin Lupanciu are forța de a controla personajul și de a-l împune ca stăpân al scenei. Grupul în dinamică acționează fără reproș, parte dintre scenele statice, în puține personaje, nu conving. Spre final, spectacolul se adună într-un unic punct și asta naște entuziasmul de final. Publicul și artiștii sunt bucuroși de a fi străbătut un drum atât de lung și de încărcat cu evenimente. Imposibil de ignorat, cu toate imperfecțiunile și neajunsurile sale, *Exod* devine un punct de referință despre care va mai fi vorba în propoziția acestui an teatral și de Capitală a Culturii Europene.

A theatrical performance scene. A man in black shorts is climbing a vertical pole. He is supported from below by several other performers. The background is dark with some yellow structural elements on the right. The lighting is dramatic, highlighting the performers.

**Teatrul Național „Mihai Eminescu”
din Timișoara – *Exod* de Marius
Ivaškevičius. Traducerea: Raluca
Rădulescu. Regia: Oskaras
Koršunovas. Decorurile: Gintaras
Makarevičius. Costumele: Corina
Grămoșteanu. Coregrafia: Vesta
Rasa Grabstaite. Light design:
Eugenijus Sabaliauskas. Cu: Ion
Rizea, Marin Lupanciuc, Flavia
Giurgiu, Cătălin Ursu, Matei
Chioariu, Oana Antonovici, Ionuț
Iova, Cristina Rotaru Chiperi,
Mirela Puia, Cristian Szekeres,
Darius Zet, Costa Tovarnisky,
Alexandru Romescu, Oana Iovița,
Alexandru Negrea, Teodor Cauș,
Vlad Vajdovici, Răzvan Săbiescu,
Sergiu Vernica, Rareș Rușan,
Roberta Popa, Iulia Șana, Sabine
Oschanitzky, Daniela Costan,
Otinel Floruț și muzicienii Tania
Ionescu, Tibor Aranyi, Sorin
Stroie, Francis Mozes, Alexandru
Munteanu, Răzvan Munteanu.
Data reprezentației: 22 iunie 2023.**

~ foto Adrian Pîclișan